

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym codziennym, tudzież Rozmaitościami co środy, kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 3 złr. 45 kr., miesięcznie 1 złr. 20 kr. Z pocztą: kwartalnie 4 złr. 30 kr., miesięcznie 1 złr. 35 kr. - Insercja od wiersza w półkolumnie (drukem garmont) po raz pierwszy 4 kr., następnie po 2 kr. m. k.

Reklamae są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya austriacka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Włochy. — Królestwo Polskie. — Rosya. — Księztwa Nadnaukskie. — Grecya. — Turcya. — Egipt. — Z teatru wojny. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Przegląd miesięczny galicyjskiej kasy oszczędności. — Kronika.

MONARCHYA AUSTRIACKA.

Rzecz urzędowa.

Wiedeń, 26. września. Dnia 27. września 1854 wyjdzie w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiedniu i będzie rozesyłany LXXXII. zeszyt dziennika ustaw państwa.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 237. Rozporządzenie ministryum wyznań i nauki z 13. września 1854, obowiązujące dla całego obwodu państwa, według którego na mocy najwyższego postanowienia z dnia 8. września 1854, ma odpaść filozofia prawa z przedmiotów teoretycznych egzaminów ogólnych.

Nr. 238. Rozporządzenie ministryum handlu, przemysłu i budowy publicznych z 14. września 1854, obowiązujące dla wszystkich krajów koronnych, z wyjątkiem wojskowego Pogranicza, dotyczące się nadania koncesyi na budowę prywatnych kolei żelaznych.

Nr. 239. Dekret ministryum finansów z 19. września 1854 względem terminu sprawowania urzędu pięciu oddziałów c. k. węgierskiej dyrekcji finansów krajowych.

Nr. 240. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 23. września 1854, dotyczące się sprawowania urzędu władz obwodowych w księstwie Styryi.

Nr. 241. Rozporządzenie ministrów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z 23. września 1854, dotyczące się sprawowania funkcji urzędów okręgowych w księstwach Styryi, Karyntyi i Krainy.

Nr. 242. Rozporządzenie ministryum sprawiedliwości z 24. września 1854, którem się wyznacza termin sprawowania urzędu wszystkich władz sprawiedliwości w obwodzie Oedenburga, Wielkiego Waradynu i naczelnego krajowego trybunału w Eperies, tudzież zaczynającej się prawomocności ustaw, zostających w związku z nową organizacją sprawiedliwości w namienionych obwodach naczelnego krajowego trybunału.

Hiszpania.

(Doniesienie z Hiszpanii. — Mianowania. — Proces dziennika Clamor Publico. — Pensya dla wdowy pułkownika Hore. — Królowa Krystyna przybyła do Bordeaux.)

Gazeta Madryzka z d. 17. września zawiera dekret, mianujący dotychczasowego jenerałnego kapitana San Miguel jeneralnym inspektorem gwardyi narodowej. Jeneralnym kapitanem Madrytu mianowano jenerała Zabala. — Ambasador francuski chciał zapoznać przed sąd dziennik *Clamor Publico* najprzychylniejszy organ teraźniejszego ministryum za artykuł przeciw polityce Napoleona III.; sąd przysięgłych oświadczył jednak większością 8 głosów przeciw jednemu, że nie ma dostatecznego powodu do śledztwa sądowego. — Małżonka poległego w powstaniu w Saragozie pułkownika Hore otrzymała od J. M. królowy pensyę jako wdowa po jenerale. — Żandarmom, którzy mimo ukończonej służby wstąpili znowu, nadano ordera Ludwiki. Pierwszy oddział restytuowanej żandarmeryi spodziewany w tych dniach w Madrycie. — Junta Kadyxu rozwiązała się; tożsamo mają uczynić junty w Maladze i Orwiedo.

Z Bordeaux donoszą, że królowę Krystynę przyjmował za Jej przybyciem prefekt departamentu, któremu oświadczyła, że Jej życzeniem jest udać się niezwłocznie do kąpiel pyrynejskich w Bognères. Natychmiast przygotowano powozy i konie pocztowe, a o godzinie 8. wieczór, we dwie godzin po przybyciu odjechała królowa z małżonkiem, częścią familii swojej i liczną świtą w góry pyrynejskie.

Anglia.

(Poczta londyńska. — Spodziewają się odwiedzin Napoleona. — Królowa Krystyna ma hawic w Anglii. — Wiadomości bieżące.)

Londyn, 20. września. Przyczynają teraz dla Cesarza Francuzów pokoje, które przed dziesięcią laty zajmował Cesarz Mikołaj w Windsorze. Spodziewają się odwiedzin jego około świąt Bożego Narodzenia.

Królowa Krystyna obraca na swój pobyt Beaumont Lodge, trzy mile od Windsoru, dawniejszą siedzibę Ashbrook a dziś jednego z adwokatów Londynu.

Angielskie statki krążące, które holowały do Anglii i Francji transportowe okręta z rosyjskimi jeńcami i z wojskiem francuskim, powracają na dawne stacye w fińskiej i botnijskiej odnodze. Okręt „Algiers“ wiezie 600 okrętów żołnierzy i wielki ładunek strzeliwa na czarne morze. Śrubowy okręt „Prince“ o 2700 beczkach, przybył z morza Bałtyckiego do Woolwich z ładunkiem 250 beczek kul i 3 bomb. Ładunek będzie przeniesiony na okręt „Salamander“, który do Lewanty odpływie.

W pobliżu Leeds zapadł się tunel Branhope, podczas gdy pociąg przejeżdżał. Wiele osób jest uszkodzonych, ale nikt nie został zabity.

W tygodniu od 3. do 9. b. m. umarło w Londynie 2050 osób na cholere, a w dniach następnych tylko 1549. Również w roku 1849 zaczęła choroba ustawać w drugiej połowie września. W obu dwu latach osiągnęła najwyższy punkt niemal w tym samym dniu miesiąca września.

(Depesza telegraficzna.)

Londyn, 27. września. Według dzienników *Times* i *Daily News* ma Napier przed powrotem do Anglii wykonać jeszcze atak na Reval. (L. k. a.)

Francya.

(Cesarz przybył do Boulogne.)

Paryż, 24. września. Z Boulogne donoszą, że Cesarz przybył wczoraj o piątej godzinie po południu do Boulogne, ale odmówił wszelkie urzędowe przyjęcie. W dworcu kolei żelaznej powitał Jego c. Mość tylko sam prefekt i oficerowie dworu; dziś znajdował się Cesarz na mszy świętej w obozie pod Equiem, poczem odbył przegląd wojska po barakach. Około południa wybuchł ogień w teatrze; Cesarz udał się pieszo na pogorzelsko, zabawił przeszło dwie godzin i wydawał osobiście rozkazy dla przytłumienia pożaru.

Włochy.

(Turyn zamysła u siebie wystawę przemysłową.)

Turyn, 22. września. Rada delegacyjna miasta Turynu przyjęła życzliwie plan p. Bonelli'ego względem urządzenia w tem mieście powszechnej wystawy przemysłowej w roku 1857. (A. B. W. Z.)

Królestwo Polskie.

(Ruch wojska. — Załoga Warszawska idzie na lewy brzeg Wisły. — Wojska z-nad granic idą na Wołyń.)

Warszawa, 21. września. Dla uzupełnienia najnowszych wiadomości o ruchach wojsk tutejszych, donosi *Neue Preus. Ztg.* co następuje: Wszystkie stojące tu obozem pułki, z wyjątkiem batalionu grenadyerów i saperów, zajętego jeszcze robotami przy tutejszej cytadeli, udały się przedwczoraj w pochód. Mają rozkaz udać się na lewy brzeg Wisły, zaś kawalerya i artylerya stojąca dotychczas na granicy austriackiej ma odejść na Wołyń. Ważniejsza jeszcze jest ta wiadomość, że dyrekcya kolei żelaznej otrzymała rozkaz oddać pewną liczbę wagonów do dyspozycyi wojsk ku Krakowu wysłać się mających i oraz podać jaknajdokładniej, ile koni i dział można codziennie tą samą koleją żelazną ztąd transportować? Na liwerunek wielkich zapasów mąki i kaszy na wyżywienie armii wyznaczono teraz stanowczo nowy bardzo bliski termin. (W. Z.)

Rosya.

(Depesza Jego Excel. hrabi Buol do hrabi Esterhazy, c. k. ambasadora w Petersburgu.)

St. Petersburg. *Neue Preus. Ztg.* ogłasza depeszę Jego Excel. hrabi Buol ddo. Wiedeń 12. września 1854 do hrabi Esterhazy, c. k. ambasadora w Petersburgu w następującym przekładzie:

„Ocenienie oświadczeń, które panu notą naszą z d. 10. sierpnia ces. ros. dworowi przedłożył polecono, wyłożone jest w depeszy do księcia Górczakowa z d. 26. sierpnia, którą mi ten ambasador był łaskaw zakomunikować, a którą mam zaszczyt podać w kopii do wiadomości pana.

Gabinet Petersburgski odrzuca punkta przedugodne, któreby zdaniem naszym nastęrczały słuszną podstawę ku zakończeniu tak nieszcześliwej wojny. Nierozbrańszy ich należycie oświadcza, że przyjęcie niezgadza się z godnością i z interesem Rosyi.

Takie równie zupełne jak stanowcze odrzucenie uwalnia gabinet Wiedeński wchodzić w rozbiór i rozpoznanie powodów przeznaczonych na usprawiedliwienie tej pożałowania godnej decyzji. — Poprzestaje na odparciu posądzenia, jakoby Austria chciała się przy-

chylać ku przedsięwzięciu wymierzonemu jawnie na moralne i materialne upokorzenie Rosyi, lecz polegać tylko może na przekonaniu, że podstawy gabinetowi Petersburskiemu do przyjęcia zalecone są jedyne, któreby nas wśród obecnych stosunków mogły doprowadzić do stałego i trwałego pokoju, który jest nieodzowną potrzebą dla Europy.

Cesarz, nasz miłościwy Pan, żałując szczerze, że propozycje Jego znalazły przyjęcie tak przeciwne Jego życzeniom, zachowa Swe usiłowania i czynność Swą do owej pory, gdy ich będzie mógł użyć z większym skutkiem w interesie takiego rozwiązania, które odpowiada potrzebom Europy i Jego państwa. Poleca się Panu wyraźnie zapewnić Cesarza Mikołaja, że Jego ces. Mość, nasz Cesarz mógł tylko z przyjemnością powziąć potwierdzenie ewakuacji księstw naddunajskich.

Ubolewaliśmy zawsze, jak to panu wiadomo nad tą okupacją, która była pierwszą przyczyną wojny, a oraz ciężkim zamachem na wyższe interesa, do których ochrony Cesarz jest powołany. Zaniedbaniem tej okupacji, która niemogła być przedłużona bez sprowadzenia nadmiar trudnych zawiązków i oświadczeniem oraz, że wojska rosyjskie stanawszy za Prutem, będą się zachowywać odpornie, usunięto, jak to chętnie uznajemy, powód, który, dopóki istniał, był dostateczny do stawienia nieprzezwycięzonych trudności wszelkiemu powszechnemu porozumieniu się.

Cheć pan zakomunikować tę depeszę panu hrabi Nesselrode. Przyjmij Pan itd.

Wiedeń, 12. września. *Buol.* (W. Z.)

(Depesza telegraficzna.)

Petersburg, 23. września. Ogłoszono ukaz ces., według którego ma nastąpić nowe wydanie biletów kasy w sumie sześciu milionów rubli srebr., seryi 21. i 22. z obliczeniem prowizyi od 13. sierpnia 1854. (L. k. a.)

Księstwa Naddunajskie.

(Nota Derwisz Baszy zapowiada powrót księcia Stirbeja. — Omer Basza objeżdża wojska w inspekyi.)

Bukareszt, 6. (18.) września. *Bukareszter Deut. Ztg.* donosi: Cesarsko-otomański komisarz Derwisz Basza wydał następującą notę do administracyjnej rady księstwa:

„Mam zaszczyt zawiadomić radę administracyjną, że z powodu odwrotu Rosyan zamierza rząd Sułtana Jego Mości przywrócić dawniejszy stan w księstwie Wołoszczyzny i że JO. książę Stirbey otrzymał polecenie powrócić i nanowo rządu objąć. Posłałem zatem do JO. księcia wezwanie, ażeby przybył do Bukaresztu.

„Cesarsko-otomański rząd wierny swoim zobowiązaniom, użył potrzebnych środków w porozumieniu z rządem Jego c. k. Apostolskiej Mości, przyjacielom i sprzymierzeńcom wysokiej Partyi, ażeby w księstwie Wołoszczyzny przywrócić znowu prawny stan rzeczy, jaki wynika z przywilejów, które pod względem administracyi tego kraju od rządu Jego ces. Mości Sułtana są przyznane.

Zawiadamiając prowizoryczną radę administracyjną o tem łaskawem postanowieniu naszego dostojnego Monarchy, korzystam z sposobności ponowić jej zapewnienie mego szczególniejszego poważania. Ces. otomański komisarz.

Bukareszt 1. (13.) września 1854. (podpis.) *Derwisz,*

Omer Basza opuścił stolicę na kilka dni w inspekyi wojsk rozłożonych w pobliżu Dunaju. Niebytność niebędzie trwać długo.

Część armii tureckiej, mówią że 30.000 ludzi, wyszła już ku niższemu Dunajowi i zajmie całą linię od Słobozyi aż do Hirsowoy po obu stronach rzeki. (W. Z.)

Grecya.

(Depesza telegraficzna.)

Ateny, 22. września. 2500 Francuzów ma tu być przeniesionych na zimę. Maurokordatos miał się powtórnie przeciw temu oświadczyć. Redaktora dziennika *Aeon* odwieziono d. 19. b. m. wraz z drukarnią pod wojskową eskortą do Pyreju. (L. k. a.)

Turcya.

(Depesze telegraficzne.)

Konstantynopol, 18. września. Według doniesień *Gazety Tryestyńskiej* wylądowały dnia 15. wszystkie wojska lądowe w Oldfort pod Eupatoryą. Dnia 16. i 17. wysadzono na ląd wszystkie materiały i cała armia miała wyruszyć na Sebastopol, w którejto twierdzy i w jej okolicy ma stać 50 do 60,000 ludzi. Stan zdrowia wojska jest pomyślny. Z wojska rosyjskiego spostrzeżono tylko kilku kozaków. — Ludność tatarska okazywała wielką przychylność. — W Eupatoryi niebyło żadnej załogi. — Fuad Effendi mianowany do tutejszej komisji reformy; zamierzono znieść haracz czyli podługowe od Rajów, tudzież niektóre zabytki jurydykcyi patryarchalnej, wcielić Rajów do powszechnego obowiązku do wojska i zaprowadzić reformę administracyi, równość politycznych praw wszystkich niemahometanów. — Termin na układy z Grecyą przedłużono o miesiąc. — Sułtan odbył osobiście przegląd 8000 Tunetanów. — Ismail Basza jako naczelny generał czyni przygotowania do organizacyi armii w Kars. — Przy eksplozyi prochu w Gori pod Kutais runęła część miasteczka w gruzy, a 250 Rosyan straciło życie. — Dnia 4. zginęły wśród burzy liczne rosyjskie szalupy kaonierskie z załogą 200 ludzi, płynąc z Tagenrogu do Krymu.

Smyrna, 20. września. Ces. austr. fregata „Venus“ przybyła tu na stacyę. (L. k. a.)

Egipt.

(Depesza telegraficzna.)

Alexandrya, 22. września. Saida Baszę przyjęto d. 15. b. m. z uniesieniem radości; wieczór było miasto oświetlone. Spodziewają się, że tu zajmie rezydencję. Harmonia z innymi prowincjami przywrócona. Niebawem mają tu przybyć świeże wojska i odpłynąć do Konstantynopola. (L. k. a.)

Z teatru wojny.

(Wojska się fortyfikują w nadbrzeżach.)

Wiedeń, 26. września. *Lloyd* pisze: Według doniesień z Cap-Baba z d. 17. września pracują wojska sprzymierzone ciągle nad rozpoczętymi tam d. 14. fortyfikacyami. Ale właściwe miejsce obronne nie będzie pod Eupatoryą lecz pod Burlukiem założone. Dnia 17. była cała przestrzeń wybrzeża od przylądka Tarhan aż do Burluku w ręku sprzymierzonych. Burluk zajęto d. 17. września bez oporu.

(Pogląd historyczny na wyprawę Krymską. — Poczet okrętów rosyjskich w Sebastopolu.)

O rozpoczęciu wielkiej ekspedycyi szczęśliwym wylądowaniem i obsadzeniem czterech najważniejszych punktów na zachodnim wybrzeżu Krymu donosi *Oesterr. Soldatenfreund* z historycznym poglądem na kampanie z roku 1736 i 1771 co następuje:

„Od 14. czerwca 1771 budowali Rosyanie dla obrony Krymu floty i fortyfikacje, które zarazem mogą być uważane za punkt oparcia ku złamaniu potęgi Osmanów w Turcyi europejskiej i w Małej Azyi. Dla zniszczenia tej i w strategicznym i politycznym względzie ważnej pozycyi wojskowej musiano uzbroić armade, jakiej dotychczas niezapamiętały roczniki historii wojennej. I ta olbrzymia flota o 600 okrętach (między którymi znajduje się także 73 austriackich okrętów transportowych), z najkosztowniejszym materiałem wojennym i wyborem angielsko-francuskich sił zbrojnych na pokładzie, stoi już na kotwicy w zachodnich zatokach Krymu niedoznawszy w ciągu przeprowady najmniejszego przypadku.

Okręta przedniej strazy zarzuciły już kotwice 10. i 11. b. m. w najstosowniejszych do tego punktach u przylądka Baba (Eupatorya) u przylądka Lucul, pod Hadszą (Kadja) i Belbeg i za pomocą łodzi wysadziły wojska na ląd, by zrekognoskować stanowiska Rosyan i zawiadomić o nich naczelną komendę wielkiej ekspedycyi. Następnie odbyło się 13. i 14. bez najmniejszego oporu znaczniejsze wylądowanie wojska pod Eupatoryą. Flota francuska płynęła ku Kadji w trzech liniach. Na pokładzie okrętu „Ville de Paris“ znajdował się marszałek St. Arnaud, a na okrętach „Palmy“ i „Montebello“ książę Napoleon i generał Canrobert; sama ta flota liczyła do 300 żagli z 35.000 piechoty i 10.000 konnicy na pokładzie. Ta ostatnia data zdaje się być cokolwiek wątpliwa, jednak potwierdzają ją z dwóch stron wiarogodne doniesienia. Zaraz po wylądowaniu pod Eupatoryą wysadzono na ląd główną siłę armady u starego zamku Hadsza, 7 francuskich mil na północ od Sebastopola. Wylądowanie to odbywało się w podziwienią godny sposób, na dniu 16. września stało już 60.000 ludzi i 80 zaprzężonych dział na ziemi tauryjskiej.

Wspomniane cztery punkta nadbrzeżne przeznaczone są na stacye dla owych okrętów wojennych i transportowych, które mają zostawać w komunikacyi z armią działającą w Krymie i ztamtąd zaopatrywać jej obozy w wszelkie zapasy, które albo znajdują się już na pokładzie albo później dowieszone zostaną. Jak znacznym zresztą jest park artyleryi sprzymierzonych armii, pokazuje się najlepiej z tego, że pod Hadszą stoi na kotwicy 35 okrętów naładowanych jedynie tym materiałem. Wylądowanie skończyło się zapewne 18. września; pochód na Sebastopol rozpoczął się pod Eupatoryą lewe skrzydło, prawe zaś będzie się opierać ciągle o wybrzeże, u którego flota po części krąży a po części stoi na kotwicy. Pierwszy atak nastąpi na oddzielną twierdzę Konstantyna, panującą od strony lądu nad Sebastopolem. Jak się dowiadujemy, chcą Rosyanie ograniczać się wyłącznie na obronie Sebastopola.

Większa część ich sił zbrojnych stoi obozem na wzgórzach pod samą twierdzą po-za szanćami, które w trzech kierunkach poczwórna linią otaczają twierdzę Konstantyna. Idzie tedy w istocie tylko o atakowanie i obronę tej twierdzy, od której dla jej położenia zawisł los Sebastopola i floty rosyjskiej. Dostanie się twierdza Konstantyna, której niemożna bombardować od strony morza, w ręce sprzymierzonych, natenczas niema już fortocy Sebastopola, to jest: albo jedna albo druga ze stron walezących, albo też obie wspólnie zniszczą ją razem z flotą rosyjską.

Z Bukaresztu potwierdzono wiadomość o odwołaniu stojących na Wołoszczyźnie dwóch korpusów tureckich za Dunaj do Bułgarii. Główna kwatera Omera Baszy została przeniesiona do Ruszczuku. Jedna dywizya korpusu rumelijskiego odpłynie z Warny do Krymu. Podług dalszych doniesień z Jas oczekiwano tam c. k. wojsk z 26. b. m. Tego samego dnia ma przybyć do Jas także FZM. baron Hess z Bukaresztu.

W dzienniku *Moniteur de la Flotte* czytamy następujący artykuł: Podług najnowszych wykazów znajdują się w zatoce Sebastopola następujące rosyjskie okręta wojenne:

a) Okręta liniowe: „Dwunastu Apostołów“ o 120 działach; „Paryż“ o 120; „Trzech Świętych“ o 120; „Wielki książę Konstanty“ o 120; „Włodzimierz“ o 120; „Światesław“, „Rościsław“, „Uriel“, „Chabrie“, „Yugudiel“, „Selaphael“, „Trzech hierarchów“, „Tro-Swiatyalia“, „Warna“, „Gabriel“, „Cesarzowa Marya“ i „Czesme“ po 84 dział.

b) Fregaty: „Cagul“, „Kulegi“, „Kawarna“ i „Medea“ po 60 dział.

